

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

**KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE V
POLKOVICÍCH U TOVAČOVA**

bakalářská diplomová
práce

BARBORA KARNÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Horáček
Ph.D.

Olomouc 2023

Celkový rozsah práce: 64 881 znaků

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích u Tovačova“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 27. 4. 2023

.....

Barbora Karná

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Martinovi Horáčkovi, Ph.D., za jeho cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu faráři Mrg. Pavlu Ryšavému za jeho podnětné rady a paní Heleně Menšíkové za ochotu a prohlídku kostela. Také děkuji pracovnícům archivu v Henčlově a Vědecké knihovny v Olomouci a neposlední řadě děkuji panu starostovi obce Polkovice Svatoplukovi Gefingovi. Závěrem bych chtěla poděkovat rodině a přátelům.

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	OBEC POLKOVICE.....	3
3	HISTORICKÝ VÝVOJ STAVBY.....	5
3.1	POZDĚJŠÍ ÚPRAVY.....	7
4	ZASVĚCENÍ SV. BARTOLOMĚJI.....	9
5	POPIS KOSTELA.....	10
5.1	VNĚJŠÍ FASÁDA.....	10
5.2	UKŘÍŽOVÁNÍ.....	13
5.3	INTERIÉR.....	14
5.4	HLAVNÍ OLTÁŘ.....	17
5.5	BOČNÍ OLTÁŘ SV. JOSEFA.....	19
5.6	BOČNÍ OLTÁŘ PANNY MARIE.....	20
5.7	KŘÍŽOVÁ CESTA NA SEVERNÍ STRANĚ.....	21
5.8	KŘÍŽOVÁ CESTA NA JIŽNÍ STRANĚ.....	24
6	SROVNÁNÍ S MÍSTNÍ ARCHITEKTONICKOU TRADICÍ.....	26
7	ZÁVĚR.....	29
8	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	30
8.1	PRAMENY.....	30
8.2	LITERATURA.....	31
8.3	DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	31
8.4	WEBOVÉ ZDROJE.....	31
9	SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	32
10	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	34
11	ANOTACE	52

1 ÚVOD

Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích u Tovačova spravuje římskokatolická farnost v Kojetíně. Polkovičtí občané se dlouho domáhali výstavby kostela. Předtím v obci vlastní kostel neměli, a tak museli docházet do vedlejší vesnice na mše.

Nasbírala jsem informace o okolnostech vzniku stavby, její výstavbu a následné úpravy, a pokusila jsem se tak poskytnout ucelený pohled na celou stavbu. Podrobně jsem analyzovala mobiliář kostela, spolu s architektonickou částí, a jeho návaznost na okolní obec a místní obyvatele.

Autorka brožury ke kostelu, paní Mollinová, napsala všeobecný přehled o výstavbě a vybavení kostela.¹ Kniha *Polkovice, dějiny a současnost obce*, mi byla doporučena starostou Polkovic, panem Svatoplukem Gefingem.² V knize se nachází základní údaje o historii celé obce. Bohumil Samek, nedávno vydal publikaci *Umělecké památky Moravy a Slezska O/P*, kde lze nalézt základní údaje o kostele v Polkovicích.³

Olomoucká pobočka opavského archivu mi archiválie spojené se stavbou neposkytla, protože se v Olomouci nenálezejí, ale s pomocí pana Bohdana Kaňáka, který v archivu pracuje, jsem potřebné archiválie dohledala v archivech v Přerově a Henčlově. Tam jsem se vydala a všechny dokumenty prostudovala. Nalezla jsem hlavně účetní knihy a seznam prací na kostele. V opavském internetovém archivu je uložena naskenovaná *Pamětní kniha obce Polkovic* z roku 1922, která mě informovala i o té nejmenší události, která se v obci stala.⁴

Na webových stránkách www.polkovice-historie.cz, www.catholica.cz, jsem objevila informace o sv. Bartoloměji, patronovi kostela v Polkovicích. Podrobnější informace o světcu uvádí také stránka www.theses.cz, která odkazuje na magisterskou diplomovou práci Bc. Elišky Uhrové, která se týkala tématu patronů kostelů na Moravě.⁵ Další informace mi poskytla magisterská diplomová práce Bc. Kristýny Svobodové zvaná *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku*.⁶

Samozřejmě jsem kostel osobně navštívila, po předchozí domluvě s panem farářem P. Mgr. Pavel Ryšavým, jehož kontakt jsem získala na stránkách www.ado.cz. Ten pověřil svou kolegyni paní Helenu Menšíkovou, aby mi do kostela povolila přístup, a umožnila mi prohlídku. Spolu s návštěvou jsem celý kostel vyfotografovala s pomocí slečny Terezie Navrátilové.

Firma, která výstavbu kostela realizovala, byla zmíněna v archiváliích a textech paní Mollinové i Bohumila Samka. Prostějovská firma Nedělník a Konečný je známa řadou zakázek, ale v jejich výpisu staveb polkovický kostel není zmíněn. Přes firmu bych se tedy k samotnému kostelu nedopracovala. Ujištění o tomto tvrzení byla i bakalářská diplomová práce o stavební firmě Konečný a Nedělník od Štěpánky Grüter Šimkové, která se zakázkami firmy zabývala, ovšem ani zde nebyla zmínka o polkovickém kostele.⁷

Staré mapování mi ukázalo obec z ptačí perspektivy a její obecný růst v rámci let. Na základě rad Mgr. Markéty Vlkové, z katedry dějin umění na FF UP v Olomouci, jsem dohledala další literaturu, na kterou mě odkázala.

V Cyrilo-metodějské knihovně na UP, jsem studovala knihy, které jsou soupisy církevních staveb města Přerov a města Prostějov.^{8,9} V přerovském okrese jsem našla stylově podobné kostely tomu v Polkovicích, které jsem použila jako srovnávací stylovou analýzu. V druhém soupisu jsem hledala stavby, které byly vystavěny firmou Nedělník a Konečný.

Všechny zjištěné informace jsem použila ve své bakalářské diplomové práci a řádně zpracovala.

¹ Zdeňka Mollinová, *Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích: 1919–2009*, Kojetín 2009.

² Aleš Drechsler, *Polkovice - dějiny a současnost obce*, Polkovice 2008.

³ Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska O/P*, Praha 1999.

⁴ Rudolf Marjánek et al., *Pamětní kniha obce Polkovic*, Polkovice 1923.

⁵ Eliška Uhrová, *Patrocinia kostelů na Moravě a jejich změny* (diplomová práce), Katedra geografie UPOL, Olomouc 2018.

⁶ Kristýna Svobodová, *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku* (diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2020.

⁷ Štěpánka Grüter Šimková, *Stavební firma Konečný & Nedělník a její role v prostějovském stavitelství let 1887–1918* (diplomová práce), Seminář dějin umění MUNI, Brno 2005.

⁸ Radmila Kokaislová – Josef Březina – František Chupík et al., *Soupis nemovitých památek okresu Přerov*, Olomouc 2015.

⁹ Irena Blažková – Miroslav Chytil – Iva Orálková et al., *Soupis nemovitých kulturních památek okresu Prostějov*, Olomouc 2012.

2 OBEC POLKOVICE

Na rovině ležící obec Polkovice se nachází v okrese Přerov v Olomouckém kraji. Vesnice sousedí s Klenovicemi, Obědkovicemi, Oplocany, Lobodice a Uhřičice [1]. Nejstarší zmínka o obci uvádí datum 3. listopadu 1275. Datace vzniku obce, není úplně jistá. V opavském archivu je uchovávána kronika obce, ve které se vesnice datuje k roku 1350.¹⁰ Bohumil Samek se ve své knize *Umělecké památky Moravy a Slezska O/P* odvolává ke starší dataci, tedy roku 1275.¹¹

Zemské desky olomoucké a další archiválie se o obci okrajově zmiňují. Jedna z nich uvádí opět rok 1275, kdy je uveden svědek měření hranic hradištského kláštera, který je zapsán pod jménem Jan z Polkovic. Zmíněné informace se více odkazují k staršímu datumu, ovšem je zde jedna hypotéza, že listina byla středověkým falzem. Buď je celá archiválie zfalšovaná, nebo se změnilo přinejmenším datum, odhaduji, že se tak stalo z politických důvodů. Dokonce obce, zmíněné v předchozím odstavci, jsou poměrně staršího data, kdy byly poprvé zmíněny v nějakém prameni. Nejstarší obcí mají být Obědkovice, kterým se přisuzuje datum 1078. Oplocany, Uhřičice a Lobodice jsou datovány už k počátku 12. století v listině Jindřicha Zdíka, který v té době byl olomouckým biskupem.¹²

Krajina okolo Polkovic byla vždy osídlena, protože se zde nacházely příznivé podmínky pro život. Našly se zde lidské ostatky z dob stěhování národů.¹³ Jméno obce je odvozeno od rodiny Polkových, kteří zde žili.¹⁴ V 17. století obec čítala na 52 rodinných domů. Kostel sv. Bartoloměje tehdy ještě neexistoval, a tak byli místní obyvatelé nuceni chodit na mše do sousedních Klenovic, které byly s obcí písemně spojeny.¹⁵ Polkovice tak byly pod správou zmíněných Klenovic. V roce 1802 postihl Polkovice požár, a většina obce lehla popelem, znovu se tak stalo roku 1852. Polkovické občany zastihla další rána roku 1866, kdy si epidemie vyžádala na 45 lidských životů.¹⁶ K roku 1908 proběhlo sčítání domů které nám podalo informaci, že v obci je zaregistrováno 138 domovních čísel.

Po těchto pohromách volali místní občané ještě více o vlastní kostel. Nejenže nejbližší kostel byl v již zmíněných Klenovicích, ale také usilovali o samostatnost obce. Celá akce vyeskalovala podáním žádosti o samostatnou správu církve v obci. Farář v Klenovicích žádosti vyhověl, bez nároků na odškodnění, ale pod podmínkou, že si Polkovičtí občané zaplatí veškeré výdaje za řízení, výstavbu kostela a pořízení jeho mobiliáře.¹⁷ Duchovní správa byla ve vsi uvedena v činnost dne 17. 3. 1911.¹⁸

¹⁰ Viz Marjánek (pozn. 4), s. 4.

¹¹ Viz Samek (pozn. 3), s. 825.

¹² Viz Drechsler (pozn. 2), s. 31.

¹³ Viz Samek (pozn. 3), s. 825.

¹⁴ Viz Drechsler (pozn. 2), s. 31.

¹⁵ Ibidem, s. 49.

¹⁶ Ibidem, s. 334.

¹⁷ Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodační listina kostela*, rejstříkové číslo 651/43.

¹⁸ Viz Drechsler (pozn. 2), s. 335.

Vedle kostela se nachází fara [2], a kousek dále místní hřbitov, který byl po dlouhou dobu důvodem mnoha svárů. Ve sporu šlo o vlastnictví kostela mezi církví a obcí. Tento spor se podle archiválie o udržování duchovní správy a věcech s ní spojených, táhl několik let. Nakonec bylo rozhodnuto ve prospěch církve, tedy že hřbitov bude konfesijní. Dále bylo rozhodnuto, že veškerý výnos z hrobů, půjde na chod kostela.¹⁹ Spor byl tak oficiálně ukončen roku 1926.²⁰

Další problém ve spojení s hřbitovní správou vyplynul z problému, kam pochovat jinověrce a sebevrahy. Nakonec byl vymezen samostatný prostor roku 1930 [3]. Pro hřbitov bylo vymezeno 5 kubíků plochy z celkových 30, ovšem zbylý prostor byl určen pro kostel a jeho okolí. Pro stavbu hřbitova byl určen odbor, kterému předsedal František Horák. To vše bylo písemně potvrzeno v dotační listině, která se současně nachází v archivu v Henčlově.²¹

Dnes je obec od 1. ledna roku 2006 pod Kojetínskou správou. Na funkci faráře nastoupil P. Mgr. Pavel Ryšavý, který má dnes kostel pod svou správou.²² O úklid svatostánku pečuje paní Helena Menšíková, obyvatelka Polkovic.

¹⁹ Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodací listina kostela*, rejstříkové číslo 651/43.

²⁰ Státní okresní archiv Přerov, *Udržování duchovní správy, spor o právní povahu hřbitova*, rejstříkové číslo 651/44.

²¹ *Ibidem*.

²² <https://www.ado.cz/katalog/www/osoby/9CD4C258-B13A-4F2D-BDEC-B2C2C94C7E8E>, vyhledáno dne 18. 9. 2022.

3 HISTORICKÝ VÝVOJ STAVBY

V Polkovicích stála ještě před sto lety jen malá místní kaplička.²³ Obyvatelé obce museli docházet do vedlejší obce Klenovice na mše.²⁴ Starosta Josef Zlámal vyzval občany Polkovic k dotačním darům pro založení kostela a začal sbírat podpisy. O větší finanční dar požádal kapitulní děkanství v Olomouci.²⁵

Jako první byla vybrána parcela, kde se dříve nacházel kapitulní dvůr. Avšak majitel nechtěl pozemek prodat, a tak bylo zvoleno místo s číslem popisným 44 [4], kde dnes stojí chalupa. Rodilý obyvatel Polkovic svůj pozemek nechtěl prodat ani vyměnit za jiný, proto se muselo hledat místo pro stavbu jinde. Jako vhodný prostor pro stavbu kostela byla nakonec vybrána parcela číslo 187 [5], 2a 79m², která se nalézá na vidlici silnic vedoucí z okolních vesnic.²⁶ Vlastnické právo na pozemek bylo získáno 8. srpna roku 1908.²⁷ Původně mělo být pro kostel vymezeno 25 kubíků plochy, nakonec jich bylo 30, s tím že 5 kubíků bude vyhrazeno pro nový místní hřbitov na nedalekém poli.²⁸ Při badatelském průzkumu jsem narazila na informaci, kde autorka Mollinová uvádí 3 kubíky pro stavbu hřbitova, ovšem v dotační listině z roku 1911 je uvedeno kubíků 5.

Pro výstavbu byla vybrána prostějovská firma Konečný & Nedělník, která již měla dlouholeté zkušenosti.²⁹ Na stavbě se podílelo 100 dělníků, které firma na práce najala, a mnoho z nich bylo občany Polkovic [6,7].

Parcela předtím neměla příznivé podmínky pro stavbu, jelikož se jednalo o bahnitou strukturu půdy. Stála zde stará chalupa, kterou firma zbourala.³⁰ Nalézal se zde i příkop, který byl zasypán hlínou a můstky vedoucí přes něj byly odstraněny.³¹ Na další parcele, potřebné k výstavbě, stála stará zvonice, která již ztratila svůj vyznám a proto byla také zbořena. Zvon sv. Bartoloměje, který se ve zvonici nacházel, byl přemístěn do nového kostela. Všechny výkopové práce byly dokončeny dne 17.11.1908 a celkově stály 2 645 korun.³²

Nad vchod do sakristie byl vsazena deska z mramoru, která hovoří o posvěcení chrámu a hlavního oltáře knížetem arcibiskupem olomouckým Františkem Saleským. Desku si lze prohlédnout až po projití celého kostela, jelikož se dnes nachází přímo za hlavním oltářem, a je tak běžnému oku skryta.

²³ Viz Drechsler (pozn. 2), s. 95.

²⁴ Ibidem, s. 49.

²⁵ Státní okresní archiv Přerov, *Inventář kostela, fary a farního obvodu*, rejstříkové číslo, 1470/2.

²⁶ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 96.

²⁷ Státní okresní archiv Přerov, *Knihy kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7.

²⁸ Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodací listina kostela*, rejstříkové číslo 651/43.

²⁹ Státní okresní archiv Přerov, *Stavba farního kostela, přiložen seznam dárců*, rejstříkové číslo 1470/29.

³⁰ Ibidem

³¹ Státní okresní archiv Přerov, *Udržování duchovní správy, spor o právní povahu hřbitova*, rejstříkové číslo 651/44.

³² Viz Mollinová (pozn. 1), s. 5.

Účetní kniha [8,9] zaznamenává všechny výdaje za správní řízení, práce dělníků, ceny materiálů, autory prací apod. Farní úřad v Polkovicích uchovává inventární záznam výčtu prací. Výstavba fary stála 14 000 korun, hřbitov téměř 6 000 korun, kanalizace 2 237 korun a stavební materiál 6 167 korun. Firma vyčíslila celkovou částku na 70 786 korun.³³

O klempířské práce se postaral kovotepec Theodor Dostál, který pocházel z Prostějova. Jan Vogel z Prostějova vyrobil se svou firmou uměleckého a stavebního sklenářství velká skleněná okna do hlavní části kostela, kterých bylo celkem 8, také se zasloužil o vytvoření menších oken v dalších prostorách stavby.³⁴ Sponzory oken byla rodina Křepelkova [10], která má na každém z velkých oken dedikační nápis. Za každé velké okno si firma účtovala 100 korun a za 10 oken u točitého schodiště 200 korun. Za okna u hlavního vchodu byla vyúčtována cena 100 korun.

Obraz sv. Bartoloměje [11] pro hlavní oltář namaloval Oldřich Lasák, který byl opět z Prostějova. O mensu, která imituje mramor, se postarala kamenická firma Josefa Bernauera.³⁵

Dřevěné vybavení kostela jako je kazatelna, boční oltáře, křtitelnice a další vyřezal Methoděj Fabel, který použil dubové dřevo, a vše nechal položit vrstvou, který imituje mramor. František Ondra kostel vybavil dřevěnými lavicemi pro věřící. Nábytek do kostela dodal František Smékal z Tovačova.³⁶

Součástí mobiliáře jsou dnes sochy sv. Antonína, blahoslavené Anežky České, sv. Judy Tadeáše, dvě sochy Panny Marie, sv. Anny, sv. Josefa a Jezulátka. Ne všechny sochy, jsou součástí původní výbavy kostela. Například dvě dřevěné sochy sv. Anežky České a sv. Judy Tadeáše, byly přidány k mobiliáři kostela až roku 1936-1939 díky místní rodačce paní Amálii Kaděrové. Třetí socha sv. Antonína Paduánského, vznikla díky daru farníků [12]. Její osvětlení zaplatila paní Marie Zlámalová. K vybavení kostela roku 1943 přibyl dřevěný betlém, který nahradil původní.³⁷ Gustav Vitoul z Loštic se zhostil úkolu nátěru a pozlacení všech oltářů, kazatelny, křtitelnice a všech soch v kostele.³⁸

V archiváliích byly zaznamenány i platy pracovníků kostela [13]. Varhaník měl nárok na roční plat 100 000 korun, kostelník 60 000 korun, měchošlap 20 000 korun a zvoník také 20 000 korun.³⁹

³³ Státní okresní archiv Přerov, *Stavba farního kostela, přiložen seznam dárců*, rejstříkové číslo 1470/28.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Státní okresní archiv Přerov, *Stavba farního kostela, přiložen seznam dárců*, rejstříkové číslo 1470/28.

³⁶ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 3.

³⁷ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 4.

³⁸ Ibidem, s. 4.

³⁹ Státní okresní archiv Přerov, *Stavba farního kostela, přiložen seznam dárců*, rejstříkové číslo 1470/29.

3.1 Pozdější úpravy

Již v roce 1911 byl kostel vybaven větší částí mobiliáře. Křížová cesta, která zde do té doby nebyla, již byla objednána ve Vídni u firmy Johanna Heindla. Hned na počátku roku 1912 byla vytvořena a dovezena do Polkovic, a na Popeleční středu posvěcena.⁴⁰ Kostelní zvony padly za obět' první světové válce, roku 1916 roztaveny, a použity jako zbrojní materiál.⁴¹

Obec roku 1917 kostel a faru pojistila na 10 let proti případnému požáru. Česko-slovenská církev, která zde sídlila spolu s římsko-katolickou, musela nově přispívat na správu kostela od roku 1923.⁴² Co se týče zlacení oltářů a výmalbu kostelních stěn, o rok později se o tento úkol postaral umělec Jaroslav Slavík. Na vítězný oblouk díky němu přibyl nápis „*Nezhyne rod jenž věřit neustane*“ [14].⁴³

O 3 roky později byly vybrány peníze místními obyvateli na nové zvony, ovšem vybraná částka nestačila a obec ještě dlužila nějaké peníze. Požádala o poskytnutí půjčky arcibiskupství Olomoucké. A tak byly 29. srpna roku 1926 osazeny a vysvěceny nové zvony kanovníkem Františkem Spurným.⁴⁴ V tento rok byl opraven sanktusník kostela, protože z důvodu zatékání vody hrozilo jeho sesunutí. Opravou byla pověřena firma Konečný a Nedělník, která si za celkové opravné práce vyžádala 3590 korun.⁴⁵

Za druhé světové války, byly zvony kostela opět roztaveny pro válečné účely. V této době byla kostelu darována soška Pražského Jezulátka [15], která byla obratem posvěcena a dnes je posazena na vedlejším oltáři sv. Josefa. Roku 1945 kostel zvládl ustát nálet sovětských vojsk, jen s poškozením oken a střechy.⁴⁶ O rok později byl zasypán močál u kostela kamením a na jeho místě byly vysázeny růže a další květiny. Střecha, která byla zničena náletem, byla opravena roku 1947. Dále se obec pustila do opravy varhan, a přidala elektrický ventilátor.⁴⁷

V roce 1948 byly nově nainstalovány kostelní hodiny. Následně byla provedena oprava poškozeného svatostánku [16]. Spolu s tím, bylo do kostelního prostoru nainstalováno elektrické vedení. Novou výmalbu provedl Alois Panáhelm a o renovaci se postaral Alois Richter. O pár let později byla zajištěna nová krytina střechy, jelikož původní došky se uvolňovaly a padaly na zem.⁴⁸

⁴⁰ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 3.

⁴¹ Viz Drechsler (pozn. 2), s. 201.

⁴² Státní okresní archiv Přerov, *Udržování duchovní správy, spor o právní povahu hřbitova*, rejstříkové číslo 651/44.

⁴³ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 4.

⁴⁴ Viz Marjánek (pozn. 4), s. 24.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 23.

⁴⁶ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 5.

⁴⁷ Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7.

⁴⁸ *Ibidem*.

Na soše ukřižovaného Ježíše Krista před kostelem [17], byla provedena rekonstrukce hlavičky sochy dítěte, posléze ale byla opět poškozena, a dodnes chybí.⁴⁹ Kostel stále neměl zvony, a tak jeden zvon byl zapůjčen ze sousedících Uhřičic. V roce 1998 byla uspořádaná místní sbírka, díky které bylo vybráno dostatek peněz na nový zvon. Tento zvon byl ulit ve firmě rodiny Dytrychovy.⁵⁰

Kostel je do dnes udržován v dobrém stavu, jak místními obyvatelkami, které se podílejí na jeho údržbě, tak panem farářem.

⁴⁹ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 3.

⁵⁰ Viz Drechsler (pozn. 2), s. 201.

4 ZASVĚCENÍ SV. BARTOLOMĚJI

Bartoloměj, vlastním jménem Natanael, svátek slaví 24. srpna a byl jedním z dvanácti apoštolů. Bývá zobrazován jako postarší muž v jednoduchém rouchu, se šedivými kadeřemi a vousy. Podle katolické církve šířil víru na území Malé Ásie, Arménie, Etiopie a v severní Indii, kde na svých cestách sklídl velký úspěch u místního obyvatelstva.⁵¹

A právě ve zmíněné Arménii byl krutě mučen a popraven formou stažení kůže zaživa ostrým nožem a následně ukřižován hlavou dolů. Některé zdroje dokonce uvádí, že mu byla i sřata hlava, ale to není příliš pravděpodobné, jelikož to v dané zemi nebylo zvykem. Atributy odkazují na jeho mučednickou smrt, kterými jsou jeho vlastní kůže, nůž na stírání kůže, kniha bílý plášť, kříž, jeho hlava, a další.⁵²

Slovo patron vychází z původního latinského slova *patronus*, neboli ochránce.⁵³ Na Moravě mu bylo zasvěceno celkem 59 kostelů, včetně polkovického kostela, a je čtvrtým nejvíce zastupovaným patronem kostelů v naší zemi.⁵⁴ Bartoloměj bděl nad všemi, kteří pracují s kůží, jako jsou kožešníci, pastevců, krejčích, koželuhů, obuvníků, vazačů knih apod. Chrání věřící před kožními a nervovými chorobami.⁵⁵ Za císaře Karla IV. (1316–1378) se získala část ostatků světce, které byly převezeny a uloženy do svatovítské katedrály v Praze.⁵⁶

Důvodem, proč si polkovičtí občané vybrali zrovna sv. Bartoloměje, odkazuje na bývalou zvonici s kaplí. Zvonice byla osazena zvonem, který byl pojmenován podle sv. Bartoloměje.⁵⁷ V jednom dokumentu bylo zmíněno, že v obci mnoho vesničanů pracovalo jako koželuhové, proto si vybrali tohoto patrona. V archivu v Henčlově se nachází dopis z roku 1908, který byl adresován jeho císařskému královskému veličenstvu, kterým byl v té době císař František Josef I. V něm je zmíněna prosba o navržení jména patrona nového kostela. Dopis byl nejspíše zaslán, aby obec získala příspěvek na stavbu, od významného bohatého mecenáše ale s ujištěním, že určitá částka už od občanů vybrána je.⁵⁸

⁵¹ Eliška Uhrová, *Patrocinia kostelů na Moravě a jejich změny* (diplomová práce), Katedra geografie UPOL, Olomouc 2018.

⁵² <http://catholica.cz/?id=3905>, vyhledáno dne 12.1.2023

⁵³ Eliška Uhrová, *Patrocinia kostelů na Moravě a jejich změny* (diplomová práce), Katedra geografie UPOL, Olomouc 2018.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ <http://catholica.cz/?id=3905>, vyhledáno dne 12.1.2023

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 11.

⁵⁸ Státní okresní archiv Přerov, *Rozpočet na stavbu kostela, přiloženy účty, záležitosti týkající se opravy kostela, mj. výmalba kostela, oprava střechy*, rejstříkové číslo 1470/29.

5 POPIS KOSTELA

Novogotický, téměř orientovaný kostel, se skládá ze tří lodí, z nichž je hlavní loď převýšená [18]. Chór kostela je zakončen polygonálním závěrem se sakristií vystupující z fasády [19]. Tlak stavby je veden do stran kostela vnějším opěrným systémem. Kostel má na výšku i s věží 36 m, bez věže 13 m. měřeno od podlahy k vrcholku sedlové střechy, a je široký 30 m.⁵⁹ Na konci hlavní lodi se tyčí sanktusník, který symbolicky zakončuje kostel z jihovýchodní strany.

5.1 Vnější fasáda

Vertikalizovaný kostel sv. Bartoloměje byl vystavěn převážně z režných pálených cihel v běhounové vazbě. Detaily stavby, jako například masivní sokl kostela, portál, trojlist nad hlavním vchodem, nebo římsa rozdělující jednotlivé etáže, dále také kosiny na vnějších opěrných pilířích a kružba hlavního vitrážového okna, je tvořena z kamene. Do všech čtyřech stran kostelní věže byla vsazena dřevěná okna.

Průčelí kostela [20] je rozděleno do tří os, které jsou děleny do třech etáží s věžním nástavcem. Střední osa je mírně předsazena a akcentována před bočními osami. Vnější opěrný systém není nijak skryt, naopak rytmicky rozpohybovává fasádu, a dělí osy jednotlivých oken. Toho si lze povšimnout na všech čtyřech stranách prvních dvou etáží kostela, kdy nahrazují vysoký pilastrový řád mohutnými pásy, které postupně směrem od spodu nahoru vstupují do fasády pomocí kamenných kosin. Kostel se elegantně kónicky zužuje směrem nahoru a působí tak odlehčeněji.

Spodní etáž průčelí je dynamicky tvarovaná konvexně konkávními prvky vnějšího opěrného kamenného ostění a je rozdělena, jak jsem již zmínila v předchozím odstavci, do tří os. Do obou postranních os jsou vsazena dřevěná lomená ústupková okna. Parapety oken jsou tvořeny z kamene a horizontálně nakloněny o 70°, kopírují tak kosiny na fasádě a navazují na spodní římsu, která rýsuje všechny strany stavby. Ve střední ose kostela se nachází ústupkový portál s hlavním vchodem do kostela.

Portál, stejně jako okna, je lomený a je zapuštěn do silné stěny kostela. Dřevěné dveře jsou rámovány kovovými pruty, které se vinou od pantů, směrem ke středu, v rozmanitých vzorech. Kličky jsou též jemně zpracovány kovovými vlnkami. Nad dveřmi se nachází kamenné ostění, které je rozděleno na tři části a vyplněno vitráží. Prostřední část je nejbarevnější, s prvkem „božího oka“, které září a svým zrakem propaluje každého návštěvníka svatostánku. Tento přístup je obvyklý už od středověku, kdy se nad hlavním vchodem objevoval Ježíš Kristus v mandorle, nebo jiný symbol, který má věřící moralizovat. Boční části vitráže jsou vykládány z modrých kousků skla, které mají dva druhy odstínů, jeho boční části jsou tmavší. Barva má nejspíše symbolizovat křesťanské nebe, v jehož středu sídlí Bůh Otec.

⁵⁹ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 3.

Okolo kamenného ostění hlavního vchodu se nalézají již zmíněný ústupkový portál, jenž se skládá z vnější strany z profilování a směrem ke středu dveře rámuje dva polosloupky z každé strany, které mají patku, nekanelurovaný dřík a zdobnou hlavici. Hlavice by se dala popsat jako variace nápaditých prvků, jenž jsou výběry hlavně z gotického období, skládající se z abaku, se žlábků a echinu, volutami, mezi kterými je trojlist, a to všechno zakončuje prstenec.

Nad portálem hlavního vchodu se nachází vimperk ve tvaru dokonalého pravoúhlého trojúhelníku, který je vyplněn kamenným trojlistem. Vimperk završuje kytka a po stranách ho zdobí prvky krabů.

V druhé etáži hlavního průčelí se nachází stejný počet tří os, jako v první. Střední osa je opět mírně akcentována a lehce přesahuje do třetí etáže a je vyplněna vitráží ve tvaru lomeného oblouku, který kopíruje tvar oken. Kamennou kružbou je rozdělena do tří částí, z nichž spodní část je rozdělena do tří segmentů, které jsou v současné době zazděné. Prostřední část je vyplněna třemi větvovými pruty ve tvaru lomených oblouků, které už slouží jako okna. Horní část se skládá z kruhové výplně o osmi obloucích po celém obvodu a nad ní vedou směrem ke středu dva motivy plaméneků, které symbolicky završují vitrážové okno. Tato třetí část je opět v současné době zazděna.

Boční osy druhé etáže jsou stejně jako v prvním podlaží, jak jsem již zmínila ve třetím odstavci této kapitoly, jen s tím rozdílem, že okna jsou vertikálně protáhlejší.

Třetí etáž, která je opět rozdělena do třech os, již postupně navazuje na věžní nástavec a po stranách se zužuje podle tvaru střechy kostela. Střední osa je posunuta o něco výše než postranní osy, jelikož do ní zasahuje vršek vitráže z podlaží pod ní. Nalézají se zde čtyři lomená okna vedle sebe, jež mají společnou kosenou římsu, jsou však tak malá a úzká, že světla, které dovnitř pronikne, není mnoho.

Postranní osy mají každá dvě lomená okna stejného charakteru, jako ve střední ose, ovšem krajní okno, je výrazně nižší kvůli lomu stěny, která kopíruje kosení střechy. Je zvláštní, že tato okna nenavazují parapety na římsu, ale jen ji přerušují. Nemyslím si, že by to byl účel, a stavba takto byla postavena, možná byly parapety v průběhu let odstraněny. Boční kraje stěn završují fiály s květinou, které jsou i zakončením vnějšího opěrného systému kostela, a nachází se ještě na opačné straně kostela.

Kostel završuje věžní nástavec, který umožňuje spatřit stavbu již z dálky. Na spodní římsu plynule navazuje parapet okna ve tvaru lomeného oblouku, které je chráněno dřevěnými žaluziemi. Není zde klasické okno se skleněnou výplní, protože se uvnitř nalézají zvony. Nad oknem vede pásová přepážka, a nad ní jsou hodiny, které jsou plně funkční. Nad hodinami je malé skřílnovité okno, které má dovnitř dovádět vzduch. Každá strana věže má stejné okno i hodiny. Všechny boky věže rámuje pilastry, které mají na spodu malé útvary připomínající okna, které navazují na okenní parapety.

Věžní nástavec má jehlovou střechu s vyhnutým spodním lemem, který tvoří štíty zakončené kytkou. Na úplném vrcholku věže je typický prvek zlaté makovice s křížkem.

Na druhé straně kostela nad hlavním oltářem na hřebeni střechy se nachází sanktusník. V něm by se měl nacházet malý zvon, který je využíván při mši. Sanktusník má tvar pravidelného čtverce, který je diagonálně otočený o 45°. Střechu je, stejně jako hlavní věž

kostela, jehlovou a je zakončen stejně vyhnutým spodním lemem. Završen je křesťanským křížem.

Kostel má polygonální zakončení chóru. Sakristie výrazně prodlužuje zakončení kostela, a navazuje na ni vřetenové schodiště. Farář se tak šikovně dostane do kostela zadním vchodem, který vede přímo do sakristie, nebo může pokračovat po točitém schodišti do patra.

Chór kostela dopňuje z obou dvou stran velké vitrážové okno ve tvaru lomeného oblouku, které opět elegantně navazuje okenním parapetem na vnější opěrný systém. Chór je završen polygonální střechou, která téměř uzavírá celkový tvar kostela, tu ale narušuje návaznost střechy nad sakristií.

Samotná sakristie je zakončena sedlovou střechou s velkým kamenným křížem na jejím vrcholku. Na obou stranách fasády se v obou podlažích nachází lomená okna s vitráží, které opět navazují na okenním parapetem na vnější opěrný systém.

Vřetenové schodiště má polygonální tvar a je završeno polygonální střechou. Na západní straně je vchod do kostela, který slouží pouze pro faráře. V kostele se nachází ještě jeden boční vchod, který slouží zvoníkovi a varhaníkovi, kteří se přes něj skrze vřetenové schodiště dostanou na ochoz a ke zvonici. Tento vchod se nalézá na jižní straně kostela hned za přední fasádou. Na zbývajících dvou stranách závěru dovnitř přináší světlo dvě lomená okna. Celou horní etáž vyplňuje pět lomených oken, naskládaných hned vedle sebe, a mající společnou římsu.

5.2 Ukřižování

Před hlavním vchodem do kostela, se po jeho levém boku nachází sousoší, které dodává na vážném charakteru. Podle čisté barvy kamene lze usoudit, že zde bylo sousoší posazeno teprve v nedávné době. V archivech, ani jiných účetních knihách, nelze dohledat potřebné informace o soše.

Sousoší stojí na širokém piedestalu, který vytváří pomyslné schody. Sokl je bez dekoru, a jen v jeho horní části je český nápis, ve kterém je psáno „*Pod'te ke mne všichni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím*“. Nápis tak nabízí útěchu každému řádnému křesťanovi, který je poctivý a pracovitý.

Patka připomíná torus sloupu v korintském stylu, který plynule navazuje na ústřední část sloupu, tu z boku lemují dva podstavce pro boční sochy ve tvaru závitnice s dekorativními prvky. Dřív sloupu vyplňuje mělká nika s drobnou soškou stojící Panny Marie s malým Ježíškem. Panna Marie má vážný výraz, která je oděna do bohatě řaseného oděvu s rouškou a korunou na hlavě. Je natočena směrem k divákovi, v levé ruce drží dítě, a v pravou má nataženou podél těla s otevřenou dlaní, která s věřícím komunikuje. Stojí na jemně opracovaném oblaku s obráceným srpkem měsíce. Jedná se o typ madony Assumpty, tedy Královny nebes. Dítě v její ruce je tělem otočeno k divákovi a ukazuje mu obě prázdné dlaně. Hlavička byla bohužel poškozena místní mládeží v nedávné době a do-dnes chybí.⁶⁰

V horní části pod hlavicí se v rozích rozkvétají dvě květiny, které nedokážu blíže specifikovat, ale podle mého úsudku vypadají velmi podobně, jako růže divoké. Korunní římsa je parafrází na dórský styl, a je členěna rytmicky řaděnými kanelury. Nad ní je posazen abakus a echinus, který zakončuje sloup samotný a zároveň slouží jako podstavec pro sochy. Zde se polovina sloupu dělí na figurální část. V prostřední části se tyčí podstavec pro kříž, na kterém je ukřižovaný Ježíš Kristus. V soklu sloupu je basrelief, jemuž dominuje kalich a za ním roste hroznové víno. Mezi hlavicí sloupu a spodní částí kříže je vytesána dekorace, která má evokovat travní porost nebo kamení. Samotný kříž působí velmi masivně a jeho konce jsou otesány do jemných špic. V nejvyšší partii kříže je přidělán nápis JNKZ na jakoby přibitém papíru. Nápis je českým překladem zkratky INRI, která má Ježíše Krista zesměšnit.

Kristus je v typické ukřižované pozici s rouškou přes bedra a hlavou nakloněnou na pravou stranu, na které je posazená trnová koruna. Socha není detailně propracovaná, spíše vypadá nedokončeně, vlasy na první pohled spíše připomenou roušku. Postava má správné proporce a chmurný výraz v obličeji, který potrhuje Kristovo utrpení.

Po stranách stojí dvě postavy Panny Marie a sv. Jana. Panna Marie stojí strnule v kontrapostu, s rukama sepnutýma na srdci, a v modlící gestu. V obličeji má klidný výraz, zavřené oči, jakoby meditovala. Sv. Jan má vážnější výraz, je otočen celým svým tělem k divákovi s jednou nohou nakročenou dopředu. Přes jedno rameno má přehozen šat a má vlnité vlasy po ramena. Ruce má sepnuté v prosebném gestu. Jeho oči směřují k nebesům. Obě postavy mají mírně větší hlavy, nežli tělo. Sochy jsou v podřivotní velikosti a mají kulantnější tvary.

⁶⁰ Informace získána ústní formou, paní Helena Menšíková, podzim 2022.

5.3 Interiér

Půdorys kostela se dělí na tři lodě, staženou příčnou loď, a polygonální chór. Interiér, je stejně jako exteriér koncipován v neogotickém stylu [21], ovšem disponuje jakýmsi puristickým vzezřením s minimem dekorativních prvků. Převažuje čistě bílá barva s prvky barvy červené, která vyniká ve světlém interiéru kostela. Hlavní vchod je od vnitřku kostela oddělen malou předsíní, kterou zakončují druhé dveře, což je v kostelních dispozicích obvyklé.

Návštěvníkovi se při vstupu naskytne nádherný pohled na otevřený prostor kostela, který je rozdělen do tří lodí. Každá z nich, je zakončena křížovou valenou klenbou, které v jejich protknutí dělí masivní kamenné sloupy. Dřívky každého ze sloupů jsou osmiboké, nahoře se zužující do nekanelurovaného dřívku. Prstenec je, stejně jako patka, osmiboký s polooblouky, nad kterými je osmiboká podbrádka. Hlavice sloupu je čtvercového tvaru se žlábkem na každém rohu [22].

Na severní stěně vedle zpovědnice [23] jsou vedle sebe dvě malé niky ve tvaru lomených oken. Každou z nich, zdobí mramorový podstavec s úzkou nožkou a dekorativním křížem. V levém výklenku je osazena dřevěná socha, symbolizující sv. Judu Tadeáše [24], kterého lze poznat podle atributů. Stojí v pokorném gestu s pravou rukou na srdci, ve které drží obrázek s Kristovou tváří. Je vyobrazen jako mladý muž s vousem a zelenočervenomoděvem, hlavu má mírně na stranu. V levé ruce drží kyj, o který se zároveň opírá. Socha ve vedlejší nize představuje sv. Antonína Paduánského [25], který je oděn v řeholnickém roucho opásaném v pase šňůrkou. V rukou drží malé děťátko, jenž se prstíky dotýká tváře svatého. Dítě sedí na knize. Pod pravou paží vykukuje sv. Antonínovi bílá lilie, na znamení čistoty.

Před oběma sochami svatých je oltář, překrytý bílou látkou, na kterém stojí dřevěná socha sv. Anežky České [26], která má řeholnické roucho, a hlavu přikrytou černou látkou. Kolem krku ji visí řetízek s křesťanským křížkem. Na hlavě má posazenou zlatou korunu. Její pohled směřuje dolů, v pokorném gestu. U nohou ji leží beránek a v pravé ruce drží model svatostánku.

Mezi hlavním vchodem a postavami světců stojí zpovědnice ze světlého dřeva. Její jednotlivé detaily, jsou v neogotickém slohu, stejně jako kostel. Horní část zpovědnice je koncipovaná jako sedlová střecha s vimperkem, který je zakončen dvěma fiálkami s pozlacenými kraby a zakončeny na vrcholu kytkou. Na vrcholu střechy je také pozlacená kytká. Dalšími gotickými motivy na zpovědnici jsou jeptišky, trojlisty a lomené oblouky.

Na pravé straně nartexu, je v okenním výklenku oltářní menza [27], na které je bílá dřevěná schránka, chráněná zámkem. Na dveřích schránky je motiv ukřížovaného Krista. Motiv je orámován podkovovitým obloukem okna. Orámování a kříž jsou pozlacené. Horní stranu schránky zakončují stínky jako na hradbách. Schránku flankují dva elektrické svícny s motivem vinné révy s listy. Na obou rozích oltáře jsou posazeni dva andělíčky, klečící a modlící se směrem ke schránce. Před oltářem jsou položeny dřevěné máry, pro které není v kostele jiné umístění.

Dále jsou v pravé části nartexu dva mramorové sloupy čtvercového typu, které završují dekorované svícny s bohatým skleněným dekorem [28]. Sloupky jsou po stranách

dekorovány basreliéfem ve tvaru oken, se dvěma podkovovitými oblouky. Horní část je, stejně jako schránka ve výklenku místnosti, orámována stínkami. Na jihozápadní stěně jsou dřevěné dveře, sloužící jako boční východ z kostela.

Hlavní prostor je rozdělen do čtyř klenebních prostorů zakončených křížovou klenbou. Zdi jsou vymalovány bílou barvou a prostory mezi klenbami barvou červenou. Lemování oken části klenb jsou vyplněny jemně šedou barvou, která ladí s barevnou koncepcí kostela. Nad klenebním pásem mezi křížením a chórem je český nápis „*Nezhyne rod jenž věřit neustane*“, který je zakončen dekorativním motivem. Ze třetího klenebního pole je zavěšen velký elektrický lustr se skleněným dekorem.

Vitrážová okna dodávají svatostánku mnohobarevný nádech. Střední část je bez barev, aby se dovnitř dostalo co nejvíce světla. Její okraje hrají červenými, modrými, zelenými a žlutými barvami. Ve spodní části je dedikace donátorů vitrážových oken. V oranžovém poli je nápis „*Věnovala rodina Křepelkova*“. Po obou delších stranách visí křížová cesta, která začíná na levé severní straně a končí na pravé jižní stěně.

Podlaha se skládá z malých kachlíček s dekorem ve tvaru čtyřlístů. Po obou delších stranách kostela jsou osazeny dřevěné lavice.

Chór kostela je o jeden schod výše, než zbytek plochy podlahy, a je potažen červeným kobercem. Před tímto schodkem je posazeno malé baptisterium, které stojí na tenké noze. Osmiboký tvar dekorují malé zlaté prvky přepásaných linií na každé straně. Na vrcholku stojí dvě barevné sochy sv. Jana Křtitele a Ježíše Krista. Jan stojí na skalním výběžku v červeném hávu s pravou rukou zdviženou nad Kristem, v níž drží misku, kterou vylévá na hlavu Spasitele. Kristus stojí pokorně v řece Jordán, oděn pouze v bederní roušce.

Samotný chór [29] je opatřen hlavním oltářem, dvěma bočními, a oltářní menzou. Po levé evangelijní straně je osazena kazatelna. Stejně jako baptisterium stojí na osmihranné nožce, která nese těžkou váhu kamene. Na každé straně osmiboké kazatelny je mělký reliéf dvou jeptišek se zlatým dekorem vinných listů a kvadrilobem. Ze spodního okraje visí další zlatý prvek v pásu ve tvaru lilí obrácených hlavou dolů. Horní část kazatelny je zdobena obdobně. Baldachýn opět lemují zlaté lilie po obou stranách, horní i dolní. Každou hranu horní strany zdobí malá věžička se zlatou kytkou. Nejvyšší část baldachýnu zakončuje stříška v podobě věže s dekorativním opěrným systémem a opět se zlatým dekorem lilí a kytek s křížem v nejvyšším bodě. Ve vnitřní části věže stojí barevná soška Ježíše Krista, který je vyobrazen jako Dobrý pastýř. V ruce drží pastýřskou hůl a na pravém rameni má beránka.

Za oltářem je schovaný prostor, který je určen jen pro církevního hodnostáře, zvaný sakristie. Před samotným vstupem do místnosti, je nad vchodem osazen nápis [30], který se váže k svěcení svatostánku „*František Saleský kníže-arcibiskup olomoucký tento jubilejní chrám páně posvětil dne 30. Září 1909.*“

Sakristie [31], je malá obdélná prostora, která má po pravé straně dřevěný sekretář, nahoře zdobený dekorem v podobě vinných listů. Na sekretáři je posazena barevná socha Ježíše Krista, který svým gestem káže věřícím slovo svaté. Místnost má tedy již zmíněný vchod ze zadní strany kněžiště a druhý je na protější straně. Druhý vchod navazuje na šnekovité schodiště, které začíná na při severovýchodním zadním vstupu do kostela,

a končí v horním patře. Soukromé prostory v tomto horním patře, mi bohužel nebyly zpřístupněny.

Druhé patro kostela na vchodové straně, se pyšní krásnými funkčními varhanami [32], které se nachází na pěveckém kůru. Jejich vnější část chrání jednotlivé píšťaly, je ze světlého dřeva. Na spodní části jsou motivy jeptišek, které po stranách flankují polosloupky v nápodobě korintského řádu. Čtyři otvory pro píšťaly napodobují orámování oken, prostřední dva mají tvar lomeného okna, postranní jsou zvláštní variací na oslí hřbet, který se nahoře zužuje, a je dekorován zlatými liliemi. Horní okraj varhan je ohraničen stínkami. V malém prostoru mezi varhanami a balkonem jsou uloženy přebytečné kostelní lavice a kancionály v českém jazyce. Balkon je z vnější strany zdoben řadou dekorativních prvků jeptišek s naznačenými sloupky mezi nimi. Do druhého podlaží se varhaník dostane po točitém schodišti, který má vstup na severní straně kostela. Schody pokračují do dalšího patra, které vede ke kostelním hodinám. Tento prostor je oddělen zamknutými dveřmi, do kterých se dostane bohužel jen hodinář, který jednou za měsíc zkontroluje jejich stav.⁶¹ Do těchto prostor jsem se také nedostala, jelikož podlaha v místnosti je ve velmi špatném stavu, a bylo by to nebezpečné.

⁶¹ Informace získána ústní formou, paní Helena Menšíková, podzim 2022.

5.4 Hlavní oltář

Nástavec hlavního oltáře vytvořil prostějovský řezbář Methoděj Fabel roku 1909 z dubového dřeva.⁶² Stejně jako zbytek vybavení kostela byl i hlavní oltář vytvořen ve slohu gotickém. Povrch evokuje drahý mramorový materiál, ovšem je pouze pomramorírován.⁶³ Samotný oltář je rozdělen na tři hlavní části, zleva socha Bolestné Panny Marie, prostřední část zdobí již zmíněný obraz sv. Bartoloměje, a vpravo stojí socha matky Bohorodičky, sv. Anny.

Ústřední část spodní partie oltáře slouží jako schránka svatostánku, na hostie potřebné ke mši, do které má přístup jen farář. Dvířka schránky jsou opatřena zámekem na klíč. Nad schránkou je stříška s výklenkem, ve kterém je soška ukřižovaného Ježíše Krista na zlatém kříži, a s nebeskou září v pozadí. Po bocích oltáře klečí dva andělé, kteří se modlí k světčům. Dolní část zdobí opakující se motivy jeptišek, které se objevují v dalších částech kostela, které byly popsány v předchozí kapitole. Sochy jsou od ústřední malby odděleny dvěma bílými hladkými sloupkami s pozlacenou patkou a korintskou hlavicí. Obě niky na sochy nahoře zakončuje dekorativně pojatý vimperk s prvky trojlistů a křížem. Vršek oltáře evokuje vnější opěrný systém gotických staveb. Jsou zde věžičky, fiály, opakující se motivy jeptišek, motivy krabů a kyttek, a jednotlivé detaily jsou pozlacené.

Ve věžičce, na samém vrcholku oltáře, je osazena drobná socha Božského srdce Páně, která je oděna v bohatém rouchu, a je olemována svatozáří. Svým zrakem směřuje směrem do prostoru kostela a gesto značí jeho promluvu k věřícím.

Hlavní deskový obraz sv. Bartoloměje [viz. 11] namaloval Oldřich Lasák, který byl stejně jako Methoděj Fabel z Prostějova.⁶⁴ Obraz je lemován zlatým pásem, který dekoruje černý rám, ve tvaru lomeného oblouku. Světec je vyobrazen v neklidném gestu, hledící vzhůru k nebesům. Stojí rozkročený a v levé ruce drží ostrý nůž, nástroj jeho umučení. Je oděn v tmavě modré a rudé barvě šatu. Světec je v pokročilém věku, se svažující kůží, téměř žádnými vlasy, a bohatým plnovousem. V horním levém rohu vykukují z oblak dvě hlavy malých andělů, kteří světce pozorují. Pozadí nebes, působí jako za bouřky, protože převládá šedočerná barva. Obraz tak působí neklidně a temně.

Boční socha Bolestné Panny Marie stojí s rukama sepjatýma na hrudi. Její oděv je tvořen z rudé a modré látky, která zahaluje i vlasy. Lemy látek jsou pozlacené. Za hlavou má tenkou zlatou svatozář. Přes pravou ruku má přehozenou bílou roušku. Svůj pohled odvrací od věřícího směrem ke sv. Anně. Ve tváři lze jasně čísti emoce bolesti a utrpení nad ztraceným synem.

⁶² Viz Mollinová (pozn. 1), s. 4.

⁶³ Ibidem, s. 4.

⁶⁴ Viz Samek (pozn. 3), s. 825.

Protější socha sv. Anny je vyobrazena ve střídmějším gestu. Je více statická a klidná. Stejně jako Panna Marie, je korunována svatozáří. Její tělo se prohýbá do mírného písmene S. Její pohled směřuje směrem dolů k věřícímu, ke kterému prostřednictvím oční komunikace promlouvá. V levé ruce drží svatou knihu a pravici má položenou na srdci. Řasené roucho střídá žlutou a zelenou barvu, a vlasy má zakryté bílým přehozem.

Oltář celkově působí kompaktně, světci spolu komunikují, a výzdoba zapadá do mobiliáře kostela.

5.5 Boční oltář sv. Josefa

Na severní straně chóru se nachází boční oltář se sochou sv. Josefa [33], s imitací mramoru. Před oltářem má své čestné místo malé Jezulátko, které stojí na malém výstupku. Nejvýznamnější sochou Jezulátka je to pražské, které věřící naleznou v kostele Panny Marie Vítězné v Praze. Jeho typickým znakem je bohatý šat, který se mění podle jednotlivých událostí církevního roku. Pro křesťany je zázračný a věří, že když se k němu budou modlit, jejich prosby budou vyslyšeny.

Polkovické jezulátko [viz. 15] je oblečeno v šatu tělové barvy, se zlatým prošíváním. Okolo límce a okrajů rukávků je bílá řasená krajka, která zdobí i spodek šatu. Děťátko má klidný výraz v obličeji a zlaté kučeravé vlasy, na kterých spočívá zlatá královská koruna s křížkem na jejím vrcholu. Před Jezulátkem se nachází zlatý křesťanský kříž s ukřížovaným spasitelem. Po bocích oltáře stojí dva zdobené cvícny.

Spodní část oltáře je rozdělena do tří částí, které jsou decentně zdobený. V každé části je zlatý prázdný rám, jehož rohy vyplňují zlaté lilie, a uprostřed je zlatý kruh. Střední část oltáře je opět dělena na tři části, z nichž část ústřední, vyplňuje nika s dřevěnou sochou sv. Josefa. Světec stojí bos a svým zrakem shlíží k věřícímu. Na sobě má bohatý světle modrý šat, přes který má přehozen žlutý plášť, z rubu zelený. Je vyobrazen jako skromný zbožný muž, který má hnědé vlasy po ramena a plnovous. Za jeho hlavou je tenká svatozář.

V levici drží malého Ježíška, který je svým tělem otočen směrem k věřícímu, a svým gestem s ním promlouvá. Je oděn v bílém šatu, který symbolizuje nevinnost malého dítěte. Sv. Josef ve své pravici třímá několik stonků lilie, ta symbolizuje čistotu a nevinnost. Ježíšek i lilie jsou atributy typické pro tohoto světce.

Boční části oltáře zakončují po delších stranách sloupky s patkou, plochým dřívem, a korintskou hlavicí. Prostřední části zkrášluje mělký reliéf variace na motivy jeptišky, která je dokonce obrácená vzhůru nohama. Zbývající místo doplňují trojlisty. Ústřední plochy vyplňuje zlatá dlouhá kytice, která se v horní části rozevívá svými květy.

Nejvyšší částí oltáře završuje vimperk s trojlistem, jetelovým křížem, a pozlacenými doplňky. Na každé straně jsou dvě fiály s kraby po stranách a završené kytkou. Vimperk korunuje kytka s latinským křížem. Všechny detaily jsou opět pozlacený.

5.6 Boční oltář Panny Marie

Protějškem oltáře sv. Josefa, je oltář Panny Marie Vítězné [34], zasazený na jižní straně kostela. Jeho koncepcí spočívá na stejném základu, jako oltář, zmíněný v předchozí kapitole. Panna Marie má hlavu mírně nakloněnou na pravou stranu a její zrak směřuje k nebesům. Na sobě má bílé, rozevláté roucho, s pozlacenými okraji. V pase má roucho přepásané světle modrou látkou, jejíž konce, opět s pozlacenými konci, vlají ve větru.

Stojí bosa, na dřevěném podstavci, který dekorují balvany a na první pohled vypadajícím travnatým porostem a plazícím se plevelem s větrovím. Při detailnějším pohledu, lze rozpoznat rozkvetlé bílé květy růže, které svými stonky obmotávají kamení. Dva květy růží ji spočívají přímo na nártách bosých nohou. Dle mého názoru by to mohla být interpretace Kristových insignií, nebo znamení čistoty a spojení s přírodou.

Postava má úzký pas a široké boky. Stojí v klidném gestu, i přes silný imaginární vítr, který ji táhne šat. Její ruce jsou sepjaté v prosebném gestu a přes zápěstí ji visí dlouhý růženec, který ji končí až pod kolena. Má klidný obličej, ale přece jen je z něj cítit náznak strachu a nejistoty. Vlasy má schovány pod maforionem a za hlavou má hvězdnou svatozář.

Nedávno přidaným detailem, je darovaná svíčka, která byla obci věnována ke sto-letému výročí jeho vysvěcení. Spolu s dedikačním nápisem je na svíčce obrázek polkovického kostela a datum 1909–2009. Svíčka stojí nedotčena a slouží spíše jako dekorační předmět, kterého si farář, podle jeho slov, velmi váží.

5.7 Křížová cesta na severní straně

Po obou delších stranách kostela, tedy na epištolní a evangelijní, jsou zavěšené terakotové výjevy křížové cesty Ježíše Krista [35]. Celkem kostel zdobí 14 scén, na každé straně je tedy 7 vyobrazení. Těchto 7 scén je rozdělených do 2 trojic a jednoho odděleného výjevu. Každá trojice je zasazena do dekorativních slepých arkád, které jsou stejné jako ty, do kterých jsou postaveny sochy sv. Antonína a sv. Tadeáše Judy. Samostatné výjevy se již nenacházejí v hlavní lodi, ale v chórové části kostela. Křížová cesta je sice součástí původního mobiliáře, ale byla přidána jako poslední.

Polkovičtí křížovou cestu objednali u firmy Johanna Heindla ve Vídni. Už v lednu roku 1912 zdobila chrám, a byla posvěcena P. Hugem Ettlem 21. února. Pod každým výjevem je umístěn elektrický dvouramenný svícen. Ty byly přidány až po elektrifikaci kostela v květnu roku 1927.⁶⁵

Polychromované reliéfy ohraničují dekorativní rámy, které mají navozovat dojem, že jsou kamenné. Na první pohled skutečně působí kamenně a těžce. Ohraničení je již tradičně v neogotickém stylu, stejně jako zbytek kostela. Dokonce každou scénu doprovází krátký název toho, co se ve výjevu děje. Takto se může poučit každý návštěvník kostela, a zároveň, si symbolicky projít Kristovu cestu na Golgotu, plnou utrpení.

Ohraničení reliéfů má evokovat gotickou architekturu, která zde využívá nejrůznější prvky. Spodní hranu na každé straně ohraničuje evokace pilastrového řádu, zakončený konzolou, jejíž téměř celý povrch obepínají akantové listy. Rám spodní části je mírně profilovaný, a vprostřed ho zdobí malá dětská hlavička cherubína. Andílek má buclaté tváře a husté kudrnaté vlasy. Svým pohledem směřuje dolů a obličej má téměř bez výrazu. Po levé i pravé straně andílka dekorují jeho malá, rozevřená křidélka.

Zajímavým prvkem jsou dvě zlaté heraldicky ztvárněné růže, které jsou pozlacené a dekorují obě strany anděla. Horní části patek pilastrů jsou také pozlacené. Na ně navazují vysoké sokly, které ohraničují spodní část s popiskem scény. Věty popisující jednotlivé události jsou také pozlacené.

Ústřední část s výjevem má ohraničení ve tvaru jeptišky, jehož strukturu mírně narušuje evokace pilastrů s oblým profilováním směrem k vnitřní části rámu. Hlavičky pilastrů jsou zdobeny v korintském stylu, jehož přesnou strukturu nelze blíže rozpoznat, nejspíše se jedná o imitaci husté vegetace.

Nejvyšší strana rámu vytváří dojem střechy, stejně jako u oltářů kostela. Lomená střecha má pozlacené okraje. V malém místě, které tvoří pomyslný tympanon je vložen malý trojlíst, ve kterém je jemně vyrytá značka římské číslice I. Touto značkou jsou označeny všechny výjevy, pro snadnější orientaci návštěvníka. Křížová cesta začíná na severní straně kostela směrem od vstupu k chóru, poté pokračuje na straně jižní směrem ke vchodu, kde končí posledním výjevem. Na vrcholku jsou prvky krabů a fiál po stranách. Nejvýše se nachází kytky, na které je posazen pozlacený latinský kříž.

⁶⁵ Viz Mollinová (pozn. 1), s. 3.

První výjev představuje scénu o pěti postavách, které mezi sebou promlouvají. Mezi nimi je Ježíš Kristus, kterého přivedl k soudu římský legionář. Soudcem má být Pilát, který sedí na stolci a pronáší konečný výrok o osudu odsouzeného. Vedle soudce stojí dvě postavy, které ukazují na Krista a přisuzují mu vinu. Jeden z nich má v ruce kus popsaného papíru jako důkaz. Ježíš s klidným výrazem přijímá svůj osud. Ruce má za zády svázané a na hlavě svatozář. Liší se tak od ostatních dynamických postav svým klidným jednáním. Pozadí scény je rozděleno na tři části. Spodní část zaplňuje největší plocha představuje kamennou hradbu, která je vyobrazena jako šedá jednolitá barva tak, aby nerušila děj v popředí. Prostřední část představuje římský viadukt se dvěma označeními SPQR, v překladu senát a lid římský. Pozadí tak decentně naznačuje nadvládu římského režimu nad židovským lidem. Nejvyšší část vyplňuje jasně modré nebe.

Scéna druhá vyobrazuje spasitele, jak se chystá nést svůj kříž na horu Golgotu. Ježíše flankují dvě postavy na každé straně. Všechny čtyři postavy jsou zobrazeny v nějakém gestu, ale všechny mají jeden cíl, předat těžký dřevěný kříž na ramena Kristovi. Ježíš naposledy stojí vzpřímeně ve svém pozemském bytí, a v klidném gestu přijímá tíhu kříže. Okolní postavy na něj sahají a narušují jeho osobní prostor, ale on odevzdaně přijímá vše, co má nadějit. Stejně tak, jako v předchozím odstavci, se jediná jeho postava vymiká roztěkanosti ostatních, a tím více láká oko diváka. Pravá část pozadí je vyplněna kamennou architektonickou stavbou, zatímco pravou vyplňuje příroda s výhledem na horu Golgotu.

Následující třetí výjev představuje Krista, jak pod těžkou váhou kříže poprvé upadl na zem. Je zachycen v momentě pádu a voják, který ho má kontrolovat, ho chytá za plášť v marném pokusu pádu zabránit. Druhý voják si přidržuje kopí a scéně přihlíží. Postava nalevo od něj, drží část kříže, aby se Kristu lépe vstávalo a v druhé ruce drží košík s lanem. Napravo je plačící žena, která si dlaněmi zakrývá celý obličej. V levé části pozadí stojí kamenná zeď, ve střední části má divák pohled na malou část hory, a napravo je opět architektonická část.

Další scéna může vyvolávat neklid a rozpaky ze strany diváka. Ježíš na své cestě na horu potká svou matku Pannu Marii, která se snaží dotknout Kristovy ruky. Má, stejně jako spasitel, svatozář. Jejich pohledy se střetávají a vyvolávají pocity lásky i strachu. V pozadí jsou další tři osoby, které se snaží setkání matky se synem přerušit. Voják skanduje, další muž se dívá na odsouzeného, a pravděpodobně Máří Magdaléna se snaží odvést matku pryč. Tento výjev je veřejný, ale jakoby se udál v intimní scéně kdy se zdá, že matka a její syn ignorují okolní ruchy a soustředí se jen jeden na druhého. Pozadí je velmi podobné tomu, v předchozí scéně.

Co se týče vedlejšího výjevu, pátého v pořadí, jedná o scénu slitování nad nebohým spasitelem. Šimon stojí před Kristem a pomáhá mu nést těžký kříž. Postavy mají stejné polohy těla. Římské legionáře na ně promlouvají a ukazují směrem k hoře. Vypadají docela zmateně nad tímto milosrdným aktem. V pravém dolním rohu stojí malá postava, zřejmě dítě, které pláče nad celou událostí a pravou rukou si zakrývá obličej. Pozadí je rozděleno do dvou vertikálních rovin, vlevo lze spatřit pahorek Golgoty, a vpravo stojí vysoká kamenná zeď budovy.

Navazující šestá scéna ukazuje šest postav. Ústřední je již typicky Ježíš Kristus, který stojí vzpřímeně a svým zrakem směřuje k nebi, na jeho tváři je i přesto znát smutek. Právě se udála důležitá scéna, která je v gotickém období oblíbená hlavně v kultu eucharistie.

Jedná se o otisknutí Ježíšovy tváře na roušku, kterou drží sv. Veronika. Ta je oděna v bílém rouchu s maforionem, klečí a prosebně se dívá na Spasitele. Postavu za ní není tak lehké identifikovat, jedná se o děvčátko které v ruce třímá panenku. Oba vojáci se opět snaží scénu popohnat a jeden z nich se dotýká Kristových zad a drží kříž. Poslední postava neznámého muže má na sobě oděv stejných barev, jako Ježíš, ovšem inverzně.

Na severní stěně chóru visí scéna sedmá, která pojednává o druhém upadnutí. Ježíš klečí na všech čtyřech a jeden z vojáků přidržuje kříž s lítostným výrazem ve tváři. Druhý voják vypadá více lhostejně a pravačkou spočívá na vrchní straně kříže. Další dvě mužské postavy po stranách scény pouze přihlíží. Událo se tak již za branami Jeruzaléma, protože v pozadí lze spatřit hradby města s nárožními věžemi. Na levé straně pozadí se rýsuje hora, na které jsou již nachystané dva kříže nešťastníků. V tomto bodě se divák přesune na protější stranu chóru a pokračuje směrem k východu.

5.8 Křížová cesta na jižní straně

Protější strana presbytáře pokračuje vyobrazením osmé scény, která je věřícímu méně dostupná, protože je před ní postaveno baptisterium a tak nedovoluje bližší pohled. V odpoledních hodinách se objeví další problém v podobě světla, kterého je v daném místě nedostatek. Tomuto problému také nepřispívá fakt, že je výjev mezi dvěma pilastry, které ho také mírně zastíňují. To je ovšem jen můj osobní postřeh.

Scéna pojednává o třech ženách z Jeruzaléma, které přišly za Ježíšem Kristem. Všechny vyobrazené ženy pláčou nad jeho osudem, a uvědomují si, že takto mohli dopadnout i jejich synové. Je zde znázorněn mateřský instinkt, stejně jako v předchozí kapitole ve scéně čtvrté při setkání s matkou Marií. Kristus si přidržuje kříž na rameni a jeden z vojáků za ním, ho opět žene dopředu. V pozadí se nachází architektura a hora Golgota se pomalu blíží k horizontu na znamení, že Ježíš již nějakou cestu do kopce ušel.

Třetí pád Ježíšův se objeví v devátém vyobrazení, kde leží na zemi nesmírným vyčerpáním. Muž v modrém hávu mu marně pomáhá vstát zoufalým taháním za plášť. Římsští vojáci jsou po dlouhé době ve statické poloze a již nespěchají. Postoj strážných souvisí s významem tohoto devátého zastavení, které je příkladem trpělivosti. Postava v pozadí nese žebřík pro lehčí posazení na kříž. Pozadí dekoruje dekorativnější architektura z pískovce, nebo jiného světlého kamene, a cihel. Archivoltový oblouk značí vstup a ohraničuje dřevěné dveře. Útrpná cesta Ježíše Krista je téměř u konce, protože je blízko svého cíle, tedy vrcholku hory. Také je zde znázorněna palma, možná jako symbol mučednictví, aby podpořila větší emoční prožití dané události.

Vyobrazení desáté se odehrává v cíli cesty na Golgotu, kde je Kristus vysvlečen vojáky ze svého roucha. Zbídačený Spasitel se odevzdává svému osudu a se skleslým výrazem hledí ke svému otci, pánu Bohu do nebes. Po bocích ústřední trojice jsou další dvě postavy. Muž nalevo přidržuje kříž a postava napravo drží roušku v levé ruce. V pozadí se naskýtá nádherný pohled na okolní krajinu a mraky. Součástí mučivé scény i dovětek v nápisové pásce, ve které je psáno, že je Ježíš i octem a žlučí napájen.

Třetí vyobrazení v troj-nice je přibití Krista na kříž. Ježíš má přivázané údy lanem aby držely na místě, než mu jeden z pomocníků Římanů přibije hřeby. Ten zrovna máchá kladivem u Kristových nohou. Ježíšův pohled opět směřuje k nebesům. Další dva pomocníci přidržují kříž. Panna Marie a Máří Magdaléna v levé části výjevu truchlí a pláčou. Panna Marie se svatozáří má ruce zkřížené na prsou a v lítostivém gestu shlíží na svého syna, zatímco Máří Magdaléna se naklání k Panně Marii a rukama si zakrývá tvář. Je také jedinou postavou v celé sérii, která má odhalené vlasy, které jsou dlouhé a vlnité. Pozadí výjevu odkrývá pohled na sluncem zalité údolí a mezi mraky se udělalo jasno. Sluneční paprsky tak jemně osvětlují scénu.

Poslední trojice výjevů uzavírá cyklus křížové cesty. Prvním z nich je úmrtí Ježíše Krista na kříži. Nápadná je náhlá změna počasí, slunce zapadá a mraky se opět stahují. Scéna se tak stává temnější a smutnější. Spasitel má hlavu nakloněnou k pravému rameni, což je v tomto tématu vyobrazení obvyklé. Nad jeho hlavou je již přibita páska s nápisem INRI. Římský voják se bez dalších emocí dívá na Krista. Muž vedle něj má ruce sepaté na hrudi. Máří Magdaléna truchlí na kolenou přímo pod křížem. Postavy žen napravo, včetně Panny Marie, mají ruce sepaté a truchlí.

Předposlední scéna číslo třináct prezentuje sundávání mrtvého těla Spasitele z kříže. Jeho tělo je bledé a zbídačené. O kříž je opřen žebřík, aby se jim tělo lépe sundávalo. Panna Marie klečí na kolenou a modlí se pro svého syna. Její družka nad ní stojí se smutným výrazem ve tváři. Napravo odpočívá římský voják, který sedí na kameni, o který má opřený svůj štít. Tělo Ježíše Krista je tak sneseno a položeno na klín Panny Marie, aby se s ním mohla rozloučit. Pozadí je stejné, jako u přechozí scény, bez dalších detailů.

Poslední čtrnáctá scéna představuje položení těla do hrobu. Dva pomocníci stojí po stranách a opatrně pokládají tělo. Nad Ježíšem stojí jeho rodiče, Panna Marie a sv. Josef, kteří se navzájem podporují a drží za ruce mezitím, co truchlí. Na levé straně vedle hrobu klečí postava, která se modlí za mrtvého. Před hrobem je nádoba s podnosem a plenou. Pozadí výjevu se liší od předchozích, odehrává se totiž v interiéru. Hrobka je kamenná se zužující se perspektivou do jednoho bodu. Na stropě visí lustr se zapálenými svíčkami, který decentně osvětluje místnost. Po levé straně je ve zdi prostor pro okno, ze kterého jde vidět na zataženou oblohu.

6 SROVNÁNÍ S MÍSTNÍ ARCHITEKTONICKOU TRADICÍ

Kostel je poměrně mladého datování, ale svým vzhledem klame. Jelikož jsou do fasády vsazeny prvky gotické, může tak běžnému návštěvníkovi připadat, že byl založen již v období středověkém, ovšem jedná se o velmi pozdní fázi historismu. Je typický svým cihlovým zdívem, kamennými prvky, a výraznou vertikalizací.

Prvky, které se opakují v exteriéru i interiéru kostela jsou například trojlisty. Na fasádě kostela byl zvolen v prostoru nad hlavním vchodem, který vyplňuje vimperk. V interiéru je užít, v různých částech mobiliáře. Lze ho spatřit v horních partiích, již zmíněných vimpercích, hlavních a bočních oltářů. Je dokonce součástí přední strany varhan, na kterých je trojlist ohraničen zlatou barvou. U křížové cesty je střed trojlistu využit jako místo pro číslo zastavení, které je psáno arabskou číslicí.

Dalším výrazným prvkem je motiv jeptišky, který byl v kapitole o popisu kostela mnohokrát zmíněn. Po většinou je se objevuje pod prvkem trojlistu. V kostele se prvek vyskytuje na pěveckém kůru, kde jsou jeptišky vsazeny vedle sebe a multiplikovány. Dále jsou přidány do částí oltářů a kamenných podstavců pro svícny v křížové cestě. Jsou součástí fiál na oltářích a kazatelně, či podstavců soch.

Firma Konečný a Nedělník byla činná hlavně v prostějovském okrese a většinou se jednalo o světské stavby. Kostel je tedy jednou z mála výstaveb firmy sakrálního charakteru. Ovšem i tuto informaci nelze brát za úplně ověřenou, jelikož polkovický kostel bych bez samostatného předchozího pátrání v seznamu realizací nenalezla. Může tak existovat více podobných malých realizací, které zatím nejsou známé.

Mezi jejich neznámější realizace, jež jsou zároveň jejich vlastními projekty, patří Grandhotel v Prostějově, vila Jana a Anastázie Neherových, vila Marty Toulové v Prostějově a vila Miroslava Grunty v Lutíně. Firma byla činná mezi lety 1887 až do jejího znárodnění roku 1948. Tyto stavby jsou vyhledatelné v diplomové práci badatelky Štěpánky Grüter Šimkové, která se realizacemi této firmy zabývala.⁶⁶ Co se týče sakrálních staveb, není zde uvedena ani jedna.

Tato kapitola se věnuje porovnávací analýze s dalšími kostely, které jsou tomu v Polkovicích stylově podobné, a samozřejmě jsou podobného datování. V přerovském okrese stojí dva kostely, které jsou stylově nejpodobnější s polkovickým kostelem. Prvním z nich je kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Vsi [36], jenž se nalézá mezi Přerovem a Hulínem.⁶⁷ Autorem stavby byl Gustav Meretta (1832–1888), který projektoval sakrální stavby na rodné Moravě, a byl i restaurátorem. Většina jeho realizací byla projektována v duchu neogotickém. Při svém autorském zrání se začal orientovat na puristické interpretování kolínské neogotiky.⁶⁸

⁶⁶ Štěpánka Grüter Šimková, *Stavební firma Konečný & Nedělník a její role v prostějovském stavitelství let 1887–1918* (diplomová práce), Seminář dějin umění MUNI, Brno 2005.

⁶⁷ Radmila Kokaislová – Josef Březina – František Chupík et al., (pozn. 8), s. 388.

⁶⁸ Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století: architektura z let 1750–1918 na Moravě a ve Slezsku*, Brno 2002, s. 342.

Ale nyní k samotnému kostelu Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Vsi, který je jednodolním chrámem s akcentovaným transeptem. Byl postaven v první polovině 19. století a ve vnitřních prostorách skrývá bohatou výzdobu. Pro kostel byly zvoleny cihly, které jsou skryty pod pláštěm omítky. Kostel je zakončen pětibokým kněžištěm. Vstupní průčelí je orientované na jih, tvoří jej hranolové věže, které dekoruje opěrný systém. Ten, je součástí i dalších stran kostela, kdy se směrem dolů rozšiřuje pomocí užití kosin. Nad hlavním vchodem je vsazen vimperk, jenž v nejvyšší části dekoruje kytka. V druhé etáži se nalézá velká vitráž, kterou v horní partii rozdělují kamenné pruty. Pro tvar okna byl vybrán tvar lomený. Ve třetí etáži jsou dvě malá okna lomeného tvaru vedle sebe, a nad nimi jsou kostelní hodiny. Věž je oktogonového tvaru, a je završena seštihrannou střechou s latinským křížem na jejím vrcholku. Exteriér kostela má v závěru podobně užitě prvky, co se týče půdorysu kostela, velké věže s hodinami, vnějšího opěrného systému a lomených oken.

Interiér, co se týče podobnosti s polkovickým kostelem, více liší. Jde hlavně o bohatý dekor prostoru, který je barevný. Je zde užit více technik i materiálů. Vitráže oken jsou barevné, ze stropu visí přebohatý lustr. Klenba je rozdělena subtilními pruty, které zužují a přechází v lizény. Jednotlivá klenební pole jsou vyplněna královskou modří, nebo zlatou barvou s dalším dekorem. Prostor vytváří dojem, že je využito snad každé místo, které lze v kostele najít. Interiér působí kompaktně a vytváří v návštěvníkovi pocit, že se ocitl v samotném Království nebeském.

V Polkovicích je interiér kostela řešen jakoby opačným puristickým způsobem. Zdi většinou vyplňuje bílá plocha barvy, kterou v některých místech střídá světle hnědá. Prvky, jenž mají být akcentovány, jsou označeny světlou červenou barvou. Také mobiliář kostela je skromný, jakoby zde bylo jen to nejnútnejší, pro chod kostela. Kostel tak působí odměřeně a střídmě.

Druhým příkladem stylově podobné stavby z přerovského okresu, je kostel sv. Floriána v Bochoři [37], která se nachází velmi blízko města Přerov. Stavba je opět dílem projektanta Gustava Meretta, a byla dokončena a posvěcena roku 1876. Kostel je, stejně jako ve Staré Vsi, zděný a omítnutý z vnějšku.⁶⁹ Stavba je jednodolní s hranolovou věží na západním průčelí.

Je zde využit vnější opěrný systém s užitím kosin. Hlavní vstup do chrámu lemují kamenný ústupkový portál, který lemem navazuje na římsu, kopírující tvar kostelních stěn. Portálu dominuje velké vitrajové okno, jenž je vsazeno přímo nad ním. Okno je opět rozděleno kamennými pruty. Nad oknem je vimperk, který má v ústřední části motiv trojlistu. Je lemován prvky krabů a na jeho vrcholu je vsazena kytka. Ve spodní partii věže se nachází rozetové okno a nad ním jsou kostelní hodiny.

⁶⁹ Radmila Kokaislová – Josef Březina – František Chupík et al., (pozn. 8), s. 9.

Oktagonová věž v době svého postavení byla ještě o 8 metrů vyšší, ale v důsledku silné bouře byla zničena. Pro větší stabilitu bylo rozhodnuto postavit věž nižší, která má nyní 40 metrů na výšku.⁷⁰ Východní část kostela je uzavřena pětibokým kněžištěm. Vysoká okna kněžiště mají lomený tvar.

Interiér kostela, je stejně jako u Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Vsi, plný dekorací a sytých barev. Na stěnách převládá zlatá a královská modř. Zbylá prázdná místa na stěnách vyplňují hravé dekorativní motivy, které jsou dokonce na dřících sloupů. V interiéru se opakují dřevěné prvky, jenž dekorují výrazné živé barvy.

Co se týče srovnání v kostele v Polkovicích, objevují se zde stejné motivy, jako jsou jeptišky, kraby, kytky, lomené oblouky, motivy růže, vimperky a zlaté zvýraznění částí vybavení kostela. Tyto prvky se opakují jak na fasádě, tak v interiéru stavby. Obě stavby jsou výrazně vertikalizovány, a proto je lze spatřit již z dálky. Také jsou situované na křižovatce cest mezi okolními vesnicemi.

Na první pohled se může zdát, že kostel sv. Floriána v Bochoři a kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Vsi, že si stavby nejsou příliš podobné s kostelem v Polkovicích. Kostely, ale mají podobnou koncepci půdorysu a užití materiálů. Jednotlivé prvky se často opakují a jsou využity jak na vnější straně fasády, tak v interiéru. Každý architekt má trochu jiný styl koncepce stavby, ale stejnou myšlenku.

⁷⁰ Radmila Kokaislová – Josef Březina – František Chupík et al., (pozn. 8), s. 9.

7 ZÁVĚR

Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích u Tovačova je sice mladého datování, ale to nijak nesnižuje jeho význam. Zjišťování informací o tom, jak moc si místní obyvatelé přáli vlastní kostel a co všechno pro to byli schopni udělat, bylo velmi zajímavé. Myslím si že by stálo za to, více probádat téma obecních kostelů do hloubky, a spojit si ho s politickými situacemi i všeobecnými názory. Tím myslím to, že by se vytvořila kompletní práce, kterou by spojoval určitý společný prvek, například umělec.

Výstavba kostela byla svěřena do rukou velmi známé a oblíbené firmě Konečný a Nedělník. Již z této informace, lze posuzovat, jak moc významnou zakázkou byla pro místní obyvatele výstavba kostela. Jak vyplynulo z předchozích kapitol, nejrůznější části mobiliáře, byly buď financovány z milodarů místních, nebo byly již hotovými dary pro kostel.

Prostějovská firma Konečný a Nedělník, má určitě na kontě mnohem více projektů než jen ty, které jsou běžně dohledatelné. Pravděpodobně z jejich dílny vzešlo více sakrálních staveb, které zatím žádný badatel přímo s firmou nespojil.

Na kostele se podílelo mnoho umělců z nedalekého okolí, kteří se ve své práci osvědčili. Kostel sice působí střídavě, ale to nijak nesnižuje jeho uměleckou hodnotu. Polkovičtí občané nebyli nikdy moc při penězích, a obec byla často zadlužena, ale společnými silami zvládli zorganizovat několik sbírek na stavbu kostela, jeho vybavení, opravu, či ulití nových zvonů.

V tomto badatelském výzkumu jsem se snažila zaměřit nejen na samotnou architekturu, ale také na celkový vztah občanů k památce celkově. Popsala jsem jak okolnosti jejího vzniku, tak samotný proces řízení, výstavbu, figurující umělce, jednotlivé události, případná poškození, nejrůznější opravy a aktuální stav. V této práci jsem se pokusila shromáždit a ucelit dostupné internetové informace, badatelské výzkumy a archiválie do jedné velké práce.

Ještě bych si na závěr dovolila přidat malou poznámku ohledně velikosti úložných prostor v kostele. Při průzkumu kostela jsem si všimla mnoha kostelního vybavení, které není kde uschovat. Například přebytečné kostelní lavice jsou uskladněny na pěveckém kůru u varhan. Mobilita varhaníka se značně snižuje. Tak je tomu i v případě bočních lodí kostela na západní straně. Máry stojí před malým oltářem a betlém je uložen na boku pod bílou plachtou. Ovšem to je jen takový můj postřeh, kterého jsem si všimla při svém badatelském průzkumu.

8 SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

8.1 PRAMENY

Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodací listina kostela*, rejstříkové číslo 651/13.

Státní okresní archiv Přerov, *Udržování duchovní správy, spor o právní povahu hřbitova*, rejstříkové číslo 651/44.

Státní okresní archiv Přerov, *Inventář kostela, fary a farního obvodu*, rejstříkové číslo, 1470/2.

Státní okresní archiv Přerov, *Rozpočet na stavbu kostela, přiloženy účty, záležitosti týkající se opravy kostela, mj. výmalba kostela, oprava střechy*, rejstříkové číslo 1470/29.

Státní okresní archiv Přerov, *Stavba farního kostela, přiložen seznam dárců*, rejstříkové číslo 1470/29.

Státní okresní archiv Přerov, *Inventář farního kostela*, rejstříkové číslo 1470/4.

Státní okresní archiv Přerov, *Inventář farního kostela*, rejstříkové číslo 1470/5.

Státní okresní archiv Přerov, *Inventář farního kostela*, rejstříkové číslo 1470/6.

Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7.

Státní okresní archiv Přerov, *Záznamy kostelního zvonečku*, rejstříkové číslo 1470/10.

Státní okresní archiv Přerov, *Výkaz varhaníka, kostelníka, kalkanta (měchošlapa) a ministrantů*, rejstříkové číslo 1470/22.

8.2 LITERATURA

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska O/P*, Praha 1999.

Zdeňka Mollinová, *Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích: 1919–2009*, Kojetín 2009.

Aleš Drechsler, *Polkovice – dějiny a současnost obce*, Polkovice 2008.

Rudolf Marjánek, *Pamětní kniha obce Polkovic*, Polkovice 1923.

Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století: architektura z let 1750–1918 na Moravě a ve Slezsku*, Brno 2002.

Irena Blažková – Miroslav Chytil – Iva Orálková et al., *Soupis nemovitých kulturních památek okresu Prostějov*, Olomouc 2012.

Radmila Kokaislová – Josef Březina – František Chupík et al., *Soupis nemovitých památek okresu Přerov*, Olomouc 2015.

8.3 DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kristýna Svobodová, *Neogotická architektura v podání Gustava Meretty na Moravě a ve Slezsku* (diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2020.

Eliška Uhrová, *Patrocinia kostelů na Moravě a jejich změny* (diplomová práce), Katedra geografie UPOL, Olomouc 2018.

Štěpánka Grüter Šimková, *Stavební firma Konečný & Nedělník a její role v prostějovském stavitelství let 1887–1918* (diplomová práce), Seminář dějin umění MUNI, Brno 2005.

8.4 WEBOVÉ ZDROJE

<http://catholica.cz/?id=3905>, vyhledáno dne 12. 1. 2023

<https://www.polkovice.cz/historie>, vyhledáno dne 19. 11. 2022

9 SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

1. Polkovice, Müllerova mapa, 1720.
Foto: dostupné z: <http://ntm.georeferencer.com/compare#>
2. Polkovice, místní fara.
Foto: archiv autora, 2022.
3. Polkovice, mapa s vyznačeným hřbitovným areálem, 2023.
Foto: mapy.cz
4. Polkovice, mapa s vyznačenou parcelou číslo 44.
Foto: mapy.cz
5. Polkovice, mapa s vyznačenou parcelou číslo 187.
Foto: mapy.cz
6. Dotační listina, Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodací listina kostela*, rejstříkové číslo 651/13.
Foto: archiv autora.
7. Dotační listina, Státní okresní archiv Přerov, *Základní a dodací listina kostela*, rejstříkové číslo 651/13.
Foto: archiv autora.
8. Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7.
Foto: archiv autora.
9. Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7.
Foto: archiv autora.
10. Jan Vogel z Prostějova, okno hlavní lodi, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
11. Oldřich Lasák z Prostějova, obraz sv. Bartoloměje na hlavním oltáři, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
12. Sochy sv. Judy Tadeáše, sv. Antonína Paduánského a sv. Anežky České, jižní stěna nartexu, sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
13. Státní okresní archiv Přerov, *Výkaz varhaníka, kostelníka, kalkanta (měchošlapa) a ministrantů*, rejstříkové číslo 1470/22.
Foto: archiv autora.
14. Jaroslav Slavík, nápis na vítězném oblouku, 1924, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
15. Jezulátko, před 1945, boční oltář sv. Josefa, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
16. Pohled na fasádu kostela z východu, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Luděk Vláčil, 2021.
17. Socha ukřižování, po 1909, kámen, před kostelem sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora
18. Pohled ze severo-východu na kostel sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice.
Foto: Eva Kašlíková, 2017.
19. Pohled z jiho-západu na chór kostela sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice.
Foto: Eva Kašlíková, 2017.
20. Pohled z východu na fasádu kostela sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice.
Foto: Luděk Vláčil, 2017.
21. Interiér kostela z vrchu, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
22. Sloup v nartexu kostela, 1908-9, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.

- Foto: archiv autora.
23. Zpovědnice, dřevo, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
 24. Socha sv. Tadeáše Judy, jižní stěna nartexu, 1936-39, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 25. Socha sv. Antonína Paduánského, jižní stěna nartexu, po 1939, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 26. Socha sv. Anežky České, jižní stěna nartexu, 1936-39, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 27. Severní strana nartexu, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 28. Pomramírované sloupy s dekorovanými svícny, nartex, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
 29. Pohled na chór kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
 30. Nápisová deska, mramor, nad vchodem do sakristie, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
 31. Vybavení sakristie, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 32. Přední strana varhan, horní patro, východní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 33. Boční oltář sv. Josefa, jižní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 34. Boční oltář Panny Marie Vítězné, severní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: Tereza Navrátilová, 2022.
 35. Křížová cesta, jižní strana kostela, 1912, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice.
Foto: archiv autora.
 36. Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Stará Ves.
Foto: autor neuveden.
 37. Kostel sv. Floriána, Bochoř.
Foto: Marek Bauer, 2012.

10 OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

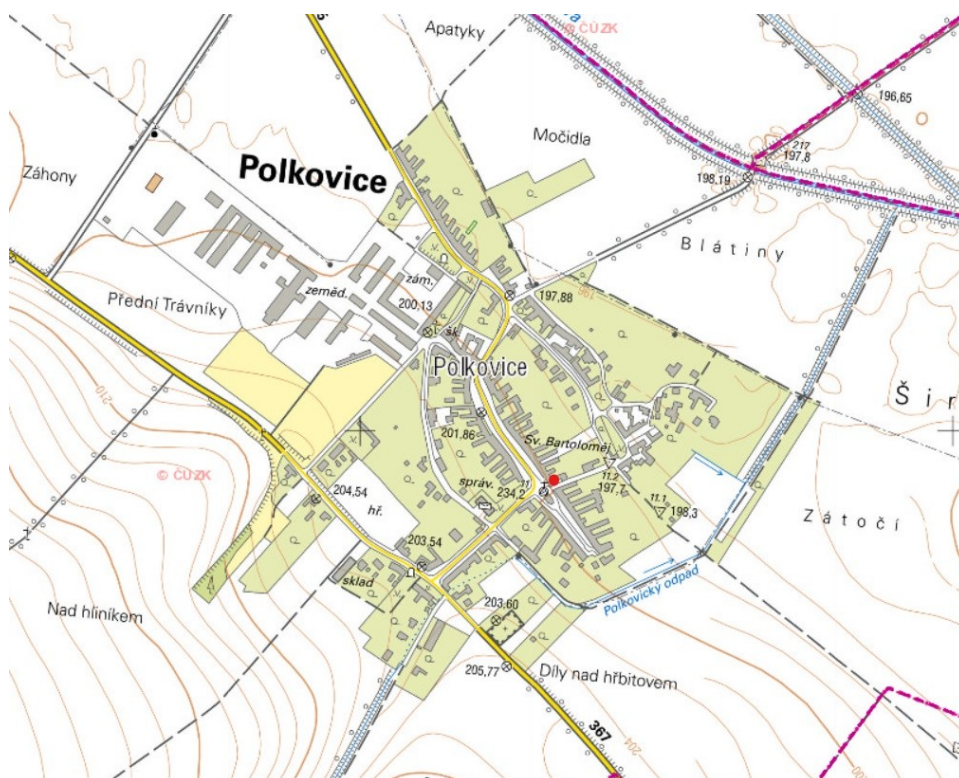
Obr. 1: Jan Kryštof Müller, mapa obce Polkovic a okolí, 1720

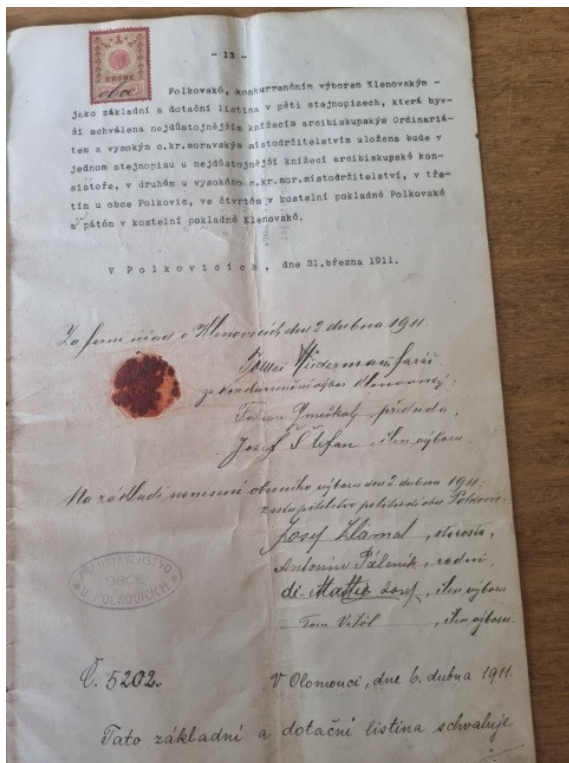
Obr. 2: Místní fara, Polkovic

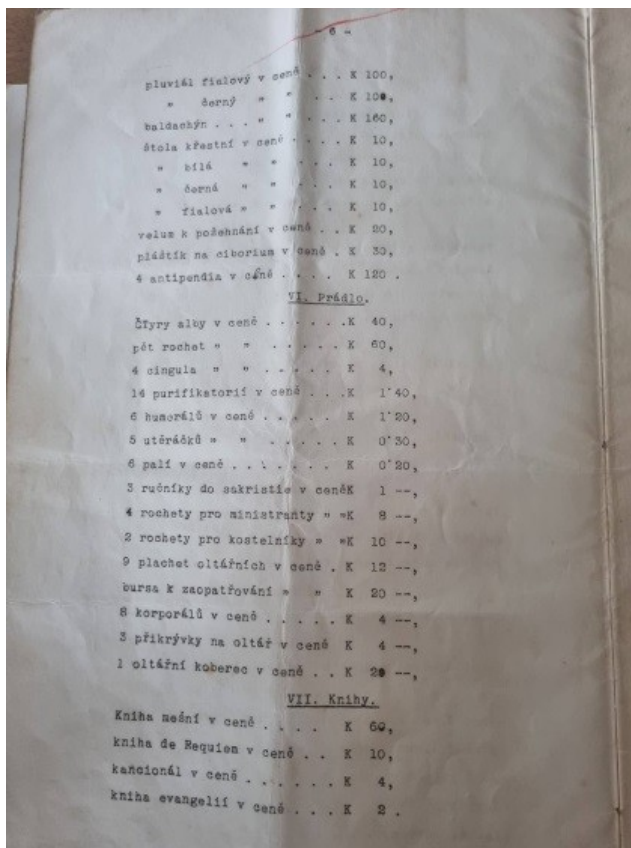
Obr. 3: Polkovice, vyznačený areál kostela na mapách, 2023

Obr. 4: Polkovice, mapa s vyznačenou parcelou číslo 44.

Obr. 7: Dotační listina, Státní okresní archiv Přerov, Základní a dotační listina kostela, rejstříkové číslo 651/13

Obr. 8: Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7

- 7 -

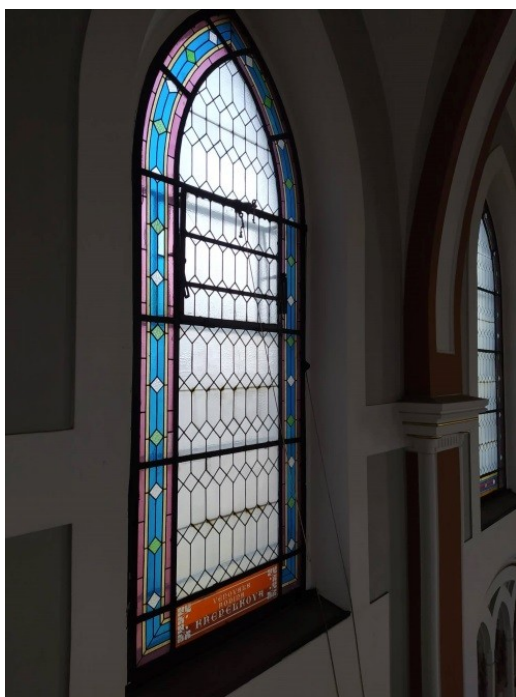
VIII. Nářadí z dřeva.

Jedna zprávníce v ceně	K 180.
Jeden svícen velkonoční v ceně	K 100,
3 sedadla nešporní v ceně	K 160,
socha B.Srdce P. (na hl.oitáři)	K 100,
socha P.Marie (na hl.oitáři)	K 100,
socha P.Marie Bol. (na hl.oitáři)	K 100,
socha sv.Anny (na hl.oitáři)	K 100,
socha P.M.Lúrdské (na bočn.oit.)	K 100,
socha sv.Josefa (na bočn.oit.)	K 100,
socha " dobrý pastýř " na kazatelně	K 100,
kříž s tělem Páně v předstíni	K 100,
kříž ku pohřbům	K 10,
kříž k průvodům	K 8,
skříň na šaty kněžské	K 60,
skříň na prádlo kněžské	K 40,
skříň pro kostelníky	K 20,
dubová nádoba na svěc.vodu	K 6,
dvoje máry	K 8.

IX. Rozličné.

1 obětní měšec v ceně	K 10,
2 komže pro kostelníka	K 40,
2 komže pro ministranty	K 40,
4 korouhve	K 140,
1 dubová got.křtitelnice	K 180,
1 lucerna k zapatřování	K 10,
1 obraz sv.Bartoloměje	K 200,
14 obrazů křížové cesty z tarrakoty	K 1000,
14 svícenů křížové cesty	K 140,
varhany	K 3000,
2 lenošky se stolcem (v sakristii)	K 20.

Obr. 9: Státní okresní archiv Přerov, *Kniha kostelních účtů*, rejstříkové číslo 1470/7

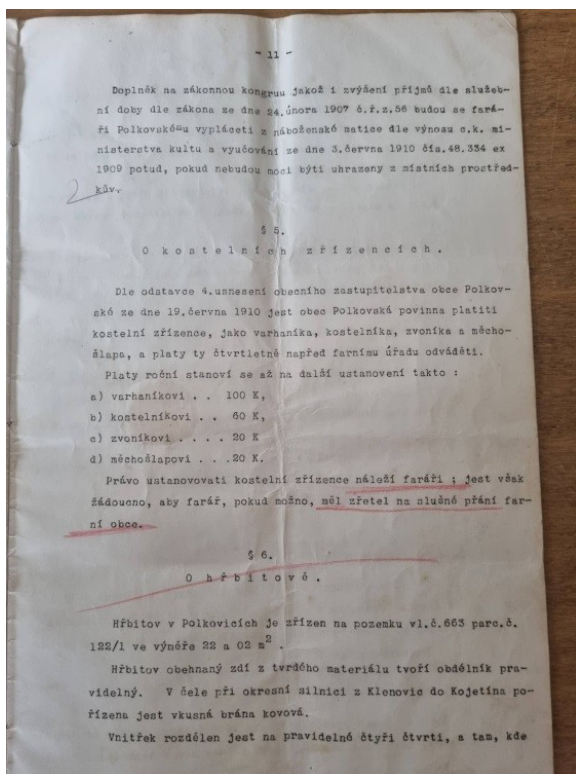
Obr. 10: Jan Vogel z Prostějova, okno hlavní lodi, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 11: Oldřich Lasák z Prostějova, obraz sv. Bartoloměje na hlavním oltáři, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 12: Sochy sv. Judy Tadeáše, sv. Antonína Paduánského a sv. Anežky České, jižní stěna nartexu, sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 13: Státní okresní archiv Přerov, Výkaz varhaníka, kostelníka, kalkanta (měchošlapy) a ministrantů, rejstříkové číslo 1470/22

Obr. 14: Jaroslav Slavík, nápis na vítězném oblouku, 1924, kostel sv. Bartoloměje, Polkovic

Obr. 15: Jezulátko, před 1945, boční oltář sv. Josefa, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 16: Pohled na fasádu kostela z východu, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 17: Socha ukřižování, po 1909, kámen, před kostelem sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 18: Pohled ze severo-východu na kostel sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice

Obr. 19: Pohled z jiho-západu na chór kostela sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice

Obr. 20: Pohled z východu na fasádu kostela sv. Bartoloměje, 1909, Polkovice

Obr. 21: Interiér kostela z vrchu, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 22: Sloup v nartexu kostela, 1908-9, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 23: Zpovědnice, dřevo, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 24: Socha sv. Tadeáše Judy, jižní stěna nartexu, 1936-39, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 25: Socha sv. Antonína Paduánského, jižní stěna nartexu, po 1939, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 26: Socha sv. Anežky České, jižní stěna nartexu, 1936-39, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 27: Severní strana nartexu, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 28: Sloupy s dekorovanými svícný, nartex, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 29: Pohled na chór kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 30: Nápisová deska, mramor, nad vchodem do sakristie, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 31: Vybavení sakristie, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 32: Přední strana varhan, horní patro, východní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 33: Boční oltář sv. Josefa, jižní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 34: Boční oltář Panny Marie Vítězné, severní strana kostela, 1909, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 35: Křížová cesta, jižní strana kostela, 1912, kostel sv. Bartoloměje, Polkovice

Obr. 36: Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Stará Ves

Obr. 37: Kostel sv. Floriána, Bochoř.

11 ANOTACE

Jméno a příjmení:	Barbora Karná
Katedra:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023
Název práce:	Kostel sv. Bartoloměje v Polkovicích u Tovačova na Moravě
Název práce v angličtině:	Church of St. Bartholomew in Polkovice near Tovačov (Moravia)
Anotace:	Bakalářská práce se zaměří na historii a uměleckohistorickou analýzu novogotického kostela sv. Bartoloměje v Polkovicích u Tovačova. V úvodní části je na základě dostupné literatury a archivních pramenů vylíčena výstavba kostela a jeho dějiny od vysvěcení do současnosti. V další části je popsána architektura kostela, jeho vnitřní výzdoba a mobiliář, včetně ikonografie figurálních komponent. V závěru je kostel zařazen do uměleckohistorického kontextu sakrální výstavby na počátku 20. století na Moravě.
Klíčová slova:	Kostel sv. Bartoloměje, Polkovice, Tovačov
Anotace v angličtině:	The bachelor's thesis focuses on the history and art-historical analysis of the Gothic Revival church of St. Bartholomew in Polkovice near Tovačov (Moravia). In the introductory part, the construction of the church and its history from the consecration to the present is described on the basis of available literature and archival sources. The next part describes the architecture of the church, its interior decoration and furniture, including the iconography of figurative components. At the end, the church is included in the art-historical context of sacral construction at the beginning of the 20th century in Moravia.

Klíčová slova v angličtině:	Polkovice, Tovačov, Church of St. Bartholomew
Rozsah práce:	53
Přílohy vázané v práci:	1 CD ROM s celým obsahem práce
Jazyk práce:	Čeština